

В. В. Ковалинський

Кловський палац

КЛОВСЬКИЙ ПАЛАЦ – пам'ятка національного значення, один з найкращих зразків палацової архітектури 18 ст. в Україні. Розташ. у Печер. р-ні Києва, в істор. місцевості [Клов](#) (нині вул. П. Орлика, № 8). Відіграє важливу роль у містобуд. структурі, замикаючи перспективу вул. Липська. Арх-ра К. п. виконана у стриманих формах бароко. У плані П-подібний, з простою та чіткою композицією. Його стіни декоровані рустов. лопатками та пілястрами, вікна обрамлені лиштвами з напівциркул. і лучк. сандриками. Споруджений 1752–56 на замовлення Києво-Печер. лаври для розміщення представників цар. родини (за цим призначенням ніколи не використовувався, оскільки неподалік 1750–55 був зведений за проектом Б.-Ф. Растреллі *Маріїнський палац*). Проект 2-поверх. палацу виконав П. Неєлов, а завершував його С. Ковнір, внісши в композицію та оформлення елементи укр. нар. архітектури. 1757 плафон великої зали розписував маляр і золотар В. Фрідріх, 1760 розписи на полотні виконав іконописець К. Андреєв, у палаці працювали кахлярі П. Федотович, Баранов, С. Родин. Водночас навколо посаджено декор. парк (див. *Липки*). Відомо, що 1764 у К. п. містилася лавр. друкарня, пізніше – склади, шпиталь. 1812–57 діяла Перша chol. гімназія (засн. 1809 на базі Гол. нар. училища). У цьому закладі викладали відомі вже тоді історики М. Берлінський (до 1834 – директор) і М. Костомаров (працював від 1845), педагог О. Данилевський (у 1840-х рр.); навчалися історик М. Закревський (закін. 1829), економіст М. Бунге, поет, перекладач, видавець М. Гербель (обидва – у 1830-х рр.), літературознавець *М. Стороженко* (у 1840-х рр.), живописець, художник-передвижник М. Ге (1847), скульптор [П. Забіла](#) (1857). Потім гімназію переведено до будинку на Бібіков. (нині Т. Шевченка) бульварі, № 14 (нині один з корпусів Київ. університету). Того ж року в К. п. проведено 2-гу Київ. виставку с.-г. і ремісн. товарів. 12 червня 1858 унаслідок пожежі, яка почалася в садибі генерала Константиновича на розі вул. Шовковична та Виноградна (нині П. Орлика), а потім перекинулася на сусідні будинки, від К. п. залишилися лише стіни та незначна частина перекриття. 1863 залишки будівлі перейшли у підпорядкування духов. відомства, яке здійснило її відновлення. У цьому ж році в К. п. переведено жін. духовне училище (засн. 1861). У 1866 виконано 2 прибудови, що дозволило збільшити кількість учениць зі 104 до 184. Через 20 р. на вул. Трьохсвятительська (нині Десятинна, № 4–6) відкрито філію училища, яка з часом стала самостій. навч. закладом і отримала назву Друге жін. духовне училище (у К. п. відповідно – Перше). 1900 за проектом [Є. Єрмакова](#) зведено 3-

й поверх, добудовано крила та змінено майже все планування приміщень. Церква жінок-мироносиць і актовий зал стали двосвітними, лікарня була відгороджена. Під час 1-ї світової війни вихованки Першого училища ходили на навч. до Другого училища, оскільки у К. п. розмістили духовну семінарію, у приміщеннях якої функціонував військ. шпиталь. У ході воєн. дій 1918–20 знову зазнав руйнувань. 1930 К. п. для влас. потреб відновив Інститут силікат. промисловості. Від 1940 перебувало Геол. упр. УРСР. Під час 2-ї світової війни зникли початк. плани й ескізи палацу. У повоєнні роки в ньому містилося Міністерство геології УРСР, 1975–81 – Музей історії Великої Вітчизн. війни, 1981–2003 – Музей історії Києва. 1973–74 проведено реконструкцію за проектом арх. *В. Майка*. 2003 К. п. передано Верхов. Суду України. Відтоді до 2009 проводилася чергова реконструкція, зокрема в залі пленар. засідань виконано розпис із зображенням давньогрец. і давньорим. богів юстиції та справедливості на стелі та стінах (художники [О. Кулаков](#), *Н. Литовченко*), встановлено меблі в стилі 18 ст.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Ковалинський В. В. Київські мініатюри. Кн. 1. К., 2006.

Бібліографічний опис:

Кловський палац / В. В. Ковалинський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-8537>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).